

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЛІНГВІСТИКИ

В епоху стрімкої глобалізації та посилення геополітичної напруги [5] дедалі зростає лінгвокультурна конкуренція [3]. Мови та пов'язані з ними культури прагнуть утвердити свій престиж і розширити сфери впливу в суспільстві. У зв'язку з цим зростає актуальність соціолінгвістичних, зокрема геолінгвістичних, проблем, які виходять за межі можливостей традиційних лінгвістичних підходів і вимагають міждисциплінарної методології. Фокус уваги лінгвістів дедалі зміщується від дослідження мови як інструмента пізнання до її вивчення як потужного засобу впливу, влади та регулювання глобальних відносин.

В контексті геополітичної боротьби, лінгвокультурна конкуренція постає як форма зіткнення цивілізаційних проєктів, в яких мова перетворюється на основний засіб їх реалізації та суспільного унормування. Глибоко вкорінені національні пріоритети і концепції буття проєктуються назовні і перетворюються на ідеологічні наративи. Цей процес являє собою боротьбу за глобальне домінування національних світоглядів – ідеологічне закріплення в міжнародному дискурсі.

Навіть у межах міждисциплінарної науки XX–XXI ст. роль мовного фактору в геополітичній ідеологічній експансії залишається недооціненою, тоді як мова завжди слугувала не лише засобом комунікації, а й інструментом впливу, формування суспільної свідомості. Це підкреслює актуальність геолінгвістики [4], яка вивчає взаємозв'язок мови, влади та геополітичних процесів, демонструючи те, як мовні практики формують міжнародні відносини, культурний престиж держав та моделюють відносини «ми – вони».

Важливе значення в геолінгвістичних дослідженнях набуває поняття лінгвокультурної конкуренції – процесу, у межах якого держави змагаються за домінування у ключових глобальних сферах, прагнучи універсалізувати власні культурні концепти та мовні стандарти. Це змагання виявляється як боротьба за ментальний та інформаційний простір. У цьому контексті геополітична лінгвістика

розглядає мову як активний стратегічний ресурс, що використовується суб'єктами міжнародних відносин для досягнення власних цілей.

Таке розуміння мови визначає об'єкт геополітичної лінгвістики – мова у її функційному вимірі як інструмент геополітичної влади, а також її предмет – механізми, за допомогою яких лінгвістичні структури та дискурси впливають на територіальне, економічне чи політичне лідерство. Геополітична перспектива істотно уточнює і доповнює антропоцентричну концепцію мовної особистості. Зазначимо, що соціологія розглядає державу-націю або як «колективну свідомість» (систему спільних цінностей, норм, культурних кодів та уявлень, які об'єднують членів нації і є продуктом колективного досвіду) [2], або як «уявну спільноту» [1], яка формується завдяки медіа за допомогою мови. Синергія цих підходів створює підґрунтя для геолінгвістичної інтерпретації держави-нації, в тому сенсі, що це – не просто політичний чи територіальний суб'єкт, а колективна мовна свідомість, створена й підтримувана через мову, масові комунікації й культурну репрезентацію.

Отже, геолінгвістика зосереджується на «колективній мовній особистості» – спільному мовному та культурному полі, через яке держава реалізує свій вплив та ідентичність. Це дозволяє глибше зрозуміти механізми сучасної лінгвокультурної конкуренції, яка у глобальному та регіональному вимірах становить актуальну проблему сучасної лінгвістики, адже вона відображає не лише боротьбу за комунікативні ресурси, а й за культурний та політичний вплив. Дослідження колективної мовної особистості є ключовим для аналізу того, як держави та суспільства конструюють свій мовний та культурний простір у контексті глобальних викликів.

Література

1. Anderson B. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London / New York : Verso, 1991. 224 p.
2. Durkheim E. *The Division of Labor in Society*. New York : The Free Press, 1997. 352 p.
3. Finke W. *Geolinguistic Studies in Language Contact, Conflict, and Development*. Vol. 1. [2nd ed.]. Lulu.com, 2018. 372 p.
4. Mackey W. F. *Three Concepts for Geolinguistics*. Quebec : International Center for Research on Bilingualism, 1973. 69 p.
5. Pietrzak P. *Geopolitical Rivalries and Strategic Competition Across Eurasia*. Hershey : IGI Global, 2025. 296 p.